

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 71/2019-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. februára 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojmíra Mamojku a zo sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní o prijatej ústavnej sťažnosti spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Lenou Mišalovou, Radlinského 47, Dolný Kubín, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 26 C 44/2005 v období po právoplatnosti nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 408/2015 z 2. decembra 2015, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti [REDAKOVANÉ], na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 26 C 44/2005 v období po právoplatnosti nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 408/2015 z 2. decembra 2015 p o r u š e n é b o l i .

2. Spoločnosti [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je jej Okresný súd Košice I povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť spoločnosti [REDAKOVANÉ], trovy právneho zastúpenia v sume 312,34 € (slovom tristodvanásť eur a tridsaťštyri centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Leny Mišalovej, Radlinského 47, Dolný Kubín, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ústavnej s'ťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 71/2019-19 z 29. októbra 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 26 C 44/2005 v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 408/2015 z 2. decembra 2015 (ďalej aj „namietané konanie“ alebo „napadnuté konanie“), v ktorom nebolo do dňa podania ústavnej s'ťažnosti meritórne rozhodnuté.

2. S'ťažovateľka v ústavnej s'ťažnosti zrekapitulovala doterajší priebeh namietaného konania chronologickým sumárom procesných úkonov v danej veci a podľa jeho názoru postupom okresného súdu v ústavnou s'ťažnosťou vymedzenom období opätovne vznikli v namietanom konaní zbytočné priet'ahy spôsobené nečinnosťou okresného súdu.

Sťažovateľka poukázala najmä na skutočnosť, že v období od októbra 2014 až do podania novej ústavnej sťažnosti 20. novembra 2017 sa vo veci uskutočnili iba dve pojednávania. Za neefektívny označila sťažovateľka aj postup okresného súdu, ktorý uznesením sp. zn. 26 C 44/2015 z 18. januára 2016 prerušil konanie do právoplatného skončenia konania vedeného pod sp. zn. 36 C 478/2015, toto uznesenie však bolo na základe odvolania sťažovateľky zrušené Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 11 Co 203/2016 z 29. septembra 2016. Týmto neefektívnym postupom vznikli prieťahy spočívajúce v nečinnosti okresného súdu, a to v dĺžke takmer jedného roka.

3. Sťažovateľka poukázala na skutočnosť, že k neprimeranej dĺžke konania prispel okresný súd aj zbytočným odročovaním termínov pojednávania na neprimerane dlhé časové obdobia.

4. V súvislosti s predmetom konania ako jednou z podmienok, splnenie ktorých ústavný súd skúma pri ústavných sťažnostiach namietajúcich zbytočné prieťahy, sťažovateľka uviedla, že predmet konania, t. j. žalobu o určenie neúčinnosti právneho úkonu nemožno považovať za vec právne ani skutkovo zložitú. Zároveň v tejto súvislosti poukázala aj na skutočnosť, že okresný súd sa ešte v čase podania ústavnej sťažnosti nevysporiadal s návrhom žalovanej na nariadenie znaleckého dokazovania z 10. decembra 2015. V tejto súvislosti namieta, že pojednávanie nariadené na 28. september 2017 bolo odročené aj z dôvodu, že žalovaná nemá vypracovaný znalecký posudok, hoci tento si, podľa názoru sťažovateľky, mohla dať „*vypracovať už od decembra 2015*“.

5. Sťažovateľka je toho názoru, že k zbytočným prieťahom v konaní neprispela svojím správaním a na dosiahnutie efektívnejšieho postupu okresného súdu využila aj možnosť podania sťažnosti adresovanej predsedovi konajúceho súdu. Tento v oznámení o prešetrení sťažnosti z 2. novembra 2017 konštatoval dôvodnosť sťažnosti a porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

6. Sťažovateľka považuje za dôvod vzniku zbytočných prieťahov práve postup okresného súdu, ktorý, ako už bolo uvedené, konanie ovplyvnil nečinnosťou, ako aj svojou

neefektívnou a nesústredenou činnosťou, pričom za najzávažnejší prejav nesústredenej činnosti sťažovateľka považuje fakt, že okresný súd vo veci nerozhodol ani po 13 rokoch od podania žaloby.

7. Na základe uvedenej sťažnostnej argumentácie sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom vyslovil porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní v období po právoplatnosti nálezu sp. zn. II. ÚS 408/2015 z 2. decembra 2015 a aby okresnému súdu prikázal v namietanom konaní konať bez zbytočných priťahov. Zároveň žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € a rovnako si uplatnil aj náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

8. Po prijatí časti ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k ústavnej sťažnosti a zároveň oznámil, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Okresný súd v prípise sp. zn. 1 SprV 687/2019 z 27. novembra 2019 oznámil, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania. Vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti okresný súd uviedol:

„V odôvodnení rozhodnutia (str. 18) ústavný súd uviedol, že postup okresného súdu v napadnutom konaní bol čiastočne neefektívny a nesústredený, a to predovšetkým v pomerne benevolentnom prístupe k postupu odporkyne v napadnutom konaní, keď odporkyňa opakovane ospravedlnila svoju neúčast' na pojednávaniach, čo viedlo k odročovaniu pojednávanií bez toho, aby došlo k prerokúvaniu veci. Súd nevyužil dostupné prostriedky podľa Občianskeho súdneho poriadku (hrozba uloženia poriadkovej pokuty, uloženie poriadkovej pokuty a pod.).

Uznesením č. k. 26C/44/2005-446 z 18.1.2016 súd prerušil konanie do právoplatného skončenia konania vedeného na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 36C/478/2015. Toto uznesenie bolo na základe odvolania podaného žalobkyňou Krajským súdom v Košiciach uznesením č. k. 11 Co/203/2016-479 z 29.9.2016 zrušené. Po vrátení

spisu na okresný súd bolo nariadené pojednávanie na 18.4.2017. Pojednávanie bolo z dôvodu dočasnej práceneschopnosti sudkyne [REDACTED] odročené na neurčito. Ďalší termín pojednávania súd nariadil na 28.9.2017. Toto pojednávanie bolo odročené na žiadosť žalovanej z dôvodu jej práceneschopnosti a z dôvodu, že ešte nebude vypracovaný znalecký posudok, o ktorý ona sama požiadala znalca. Pojednávanie bolo odročené na 23.1.2018. Pojednávanie 23.1.2018 bolo následne odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.

Uznesením sp. zn. 26C/44/2005-563 zo 16.5.2018 (cca po 3,5 mesiaci) súd uložil žalobcovi zložiť preddavok na trovy dôkazu v sume 2 700 EUR do 10 dní od doručenia uznesenia na účet Okresného súdu Košice I. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 16.6.2018. V úradnom zázname z 11.7.2018 konajúca sudkyňa konštatovala, že keďže žalobca v zmysle predmetného uznesenia nezložil preddavok na trovy dôkazu, súd navrhnutý dôkaz nevykoná.

Ďalšie pojednávanie súd nariadil na 15.11.2018, ktoré odročil na 17.1.2019, nakoľko na pojednávanie sa nedostavila advokátka žalobcu. Na pojednávaní 17.1.2019 vyhlásil vo veci rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť 12.3.2019. O trovách konania súd rozhodol uznesením č. k. 26C/44/2005-651 z 3.7.2019, ktoré nadobudlo právoplatnosť 6.8.2019.

Na základe vyššie uvedeného som dospel k záveru, že súd od 17.2.2016, kedy mu bol doručený nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 408/2015-32 z 2.12.2015, nerešpektoval príkaz ústavného súdu a nekonal vo veci bez zbytočných prieťahov. Od 17.2.2016 do 2.11.2017 sa neuskutočnilo ani jedno pojednávanie, na ktorom by súd vec prejednal. O pretrvávajúcom neefektívnom postupe súdu svedčí aj skutočnosť, že nedôvodne prerušil konanie do právoplatného skončenia konania vedeného pod sp. zn. 36C/478/2015 a tým spôsobil, že od 18.1.2016 do 2.12.2016 sa nemohli vo veci vykonávať žiadne úkony smerujúce k rozhodnutiu vo veci samej.

Pojednávanie konané dňa 15.11.2018 súd bezdôvodne odročil na 17.1.2019 a uložil právnomu zástupcovi žalovanej, aby v lehote 30 dní sa k predmetu konania vyjadril a zhrnul doposiaľ vykonané dokazovanie.

Na pojednávaní dňa 17.1.2019 súd vyhlásil rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť 12.3.2019. O trovách konania súd rozhodol uznesením sp. zn. 26C/44/2005-646 z 3.7.2019. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 6.8.2019 (vec je právoplatne skončená).

V prípade, že ústavný súd dospeje k záveru, že ústavné právo sťažovateľa postupom okresného súdu porušené bolo, navrhujem, aby nepriznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, nakoľko práve sťažovateľ v roku 2018 trval na nariadení znaleckého dokazovania a tvrdil, že poskytne aj zálohu na tento dôkaz a nakoniec, bez akéhokoľvek zdôvodnenia preddavok na trovy dôkazu nezložil a ďalšieho pojednávania nariadeného na 15.11.2018 sa už sťažovateľ ani jeho právny zástupca nezúčastnil. Žalobca tým spôsobil prietahy v konaní v trvaní cca 10 mesiacov, od 23.1.2018 do 15.11.2018.“

9. Následne ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky, aby sa vyjadrila, či trvá na ústnom pojednávaní, a zároveň jej zaslal vyjadrenie okresného súdu na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska k veci.

10. Právna zástupkyňa sťažovateľky v podaní z 20. decembra 2019 ústavnému súdu oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, a v podstatnom uviedla:

„K návrhu porušovateľa základného práva, aby ústavný súd napriek vyššie konštatovaným prietahom nepriznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie nakoľko sťažovateľ trval v roku 2018 na nariadení znaleckého dokazovania a nezložil preddavok na trovy dôkazu, čím mal spôsobiť prietahy v konaní v trvaní od 23.01.2018 do 15.11.2018 zdôrazňujeme, že takáto požiadavka porušovateľa základného práva nie je opodstatnená a odporuje zmyslu a účelu inštitútu finančného zadosťučinenia v kontexte so skutkovými okolnosťami posudzovaného prípadu. Sťažovateľ sa dôrazne ohradzuje proti tvrdeniam, ktorými sa OS Košice I vo vyjadrení snaží preniesť zodpovednosť za 14 ročné trvanie sporu na sťažovateľa ako žalobcu! Preddavok na znalecké dokazovanie sťažovateľ neuhradil z dôvodu, že až po nariadení znaleckého dokazovania bolo zistené, že s ohľadom na dobu, ktorá uplynula od rozhodného obdobia, ktoré malo byť znaleckým posudkom preskúmané (r. 2001) nebolo možné zabezpečiť pre znalca podklady na relevantné posúdenie znaleckej otázky! Sťažovateľ však nezavinil skutočnosť, že v danej veci sa otázka znaleckého dokazovania otvorila až v roku 2018, t. j. po viac ako 13 rokoch trvania sporu (návrh sťažovateľa bol reakciou na dôkazy, ktoré predložila žalovaná v r. 2018!). Sťažovateľ prevzal výzvu na zaplatenie preddavku, ktorý v určenej lehote neuhradil, pričom súd po uplynutí lehoty na jeho úhradu sám postupoval pri určení termínu pojednávania; postup súdu, ktorý nezaplatenie preddavku v určenej lehote zohľadnil až s odstupom niekoľkých

mesiacov od uplynutia tejto lehoty vytyčením termínu pojednávania, rovnako sťažovateľ neopplynil. Bez ohľadu na uvedené o neopodstatnenosti návrhu OS Košice I na nepriznanie finančného zadostučinienia svedčí aj fakt, že zbytočné prietahy boli konštatované v období od 2016 do 2017 (bez vzťahu k otázke znaleckého dokazovania) a pokiaľ by súd konal bez zbytočných prietahov, otázka znaleckého dokazovania mohla byť riešená oveľa skôr a s iným výsledkom v čase, kedy by relevantné podklady pre znalecké dokazovanie ešte boli k dispozícii.

Nečinnosť okresného súdu v konaní bola preukázaná a potvrdzuje ju aj vyjadrenie okresného súdu. S poukazom na okolnosti posudzovaného prípadu za nevyhnutné a plne opodstatnené považujeme aj poskytnutie primeraného finančného zadostučinienia v uplatnenej výške 5.000,- Eur.“

III.

K obsahu spisu okresného súdu v napadnutom konaní

11. Ústavný súd v záujme objektívneho posúdenia veci požiadal okresný súd o predloženie súdneho spisu, ktorý mu okresný súd doručil na nahliadnutie 29. novembra 2019. Zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, z vyjadrenia okresného súdu a ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil takýto stav namietaného konania v období od 2. decembra 2015 až dosiaľ:

11.1 Zákonná sudkyňa 18. januára 2016 uznesením prerušila namietané konanie až do právoplatného skončenia konania vedeného pod sp. zn. 36 C 478/2015, v ktorom sa mala riešiť predbežná otázka súvisiaca s namietaným konaním. Na základe odvolania podaného 10. februára 2016 sťažovateľkou krajský súd uznesením z 29. septembra 2016 č. k. 11 Co 203/2016-479, doručeným okresnému súdu 2. decembra 2016, uznesenie okresného súdu zrušil. Po doručení uznesenia sporovým stranám okresný súd 4. januára 2017 nariadil termín pojednávania na 18. apríl 2017.

11.2 Pojednávanie nariadené na 18. apríl 2017 bolo z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne zrušené. Nový termín pojednávania bol okresným súdom stanovený až 13. júna 2017 (teda dva mesiace po zrušení predošlého termínu), a to na 28. septembra 2017 (3 mesiace po nariadení pojednávania).

11.3 Ani pojednávanie nariadené na 28. september 2017 sa neuskutočnilo, a to na základe žiadosti žalovanej z dôvodu jej práceneschopnosti. Nové pojednávanie bolo nariadené na 23. január 2018 (3 mesiace).

11.4 Pojednávanie nariadené na 23. január 2018 sa uskutočnilo, bolo však odročené pre účely znaleckého dokazovania na neurčito. Strany sporu súd vyzval na doručenie otázok pre znalca v lehote 30 dní. Uznesením č. k. 26 C 44/2005-563 zo 16. mája 2018 okresný súd vyzval sťažovateľku na zloženie preddavku na trovy dôkazu v sume 2 700 €.

11.5 V nadväznosti na to, že sťažovateľka v určenej lehote preddavok na trovy znaleckého dokazovania nezložila, bolo 13. augusta 2018 nariadené pojednávanie, a to na 15. november 2018.

11.6 Pojednávanie 15. novembra 2018 bolo odročené pre účely poskytnutia možnosti sťažovateľke, ktorá sa na tomto pojednávaní nezúčastnila, aby sa vyjadrila k dokazovaniu a k predmetu konania.

11.7 Okresný súd na pojednávaní 17. januára 2019 vyhlásil vo veci rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť 12. marca 2019. Následne okresný súd rozhodol aj o trovách konania uznesením č. k. 26 C 44/2005-646 z 3. júla 2019, ktoré nadobudlo právoplatnosť 6. augusta 2019. Konanie na okresnom súde je teda ku dňu rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti právoplatne skončené.

IV.

Zákonné a judikatúrne východiská a právne hodnotenie ústavného súdu

12. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

13. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13, § 16 až § 28, § 32 až § 248, § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

15. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu dochádza(lo) v namietanom konaní k porušovaniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v období po právoplatnosti nálezú ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 408/2015 z 2. decembra 2015.

16. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

17. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil aj judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02, I. ÚS 132/03).

18. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti konštantne vychádza z názoru, že účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

Na naplnenie základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02).

19. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana sporu obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

20. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený, a počnúc týmto dňom je úprava civilného sporového, civilného mimosporového a správneho súdneho konania predmetom Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku.

21. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, ako aj z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, v ktorý sa bude konať nové pojednávanie.

22. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej už od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý aj do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku.

23. Napríklad povinnosť súdu konať bez prietáhov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo z § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

24. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prietahom, a teda či bolo alebo nebolo porušené základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016). V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

25. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o určenie neúčinnosti právneho úkonu nevykazovalo z právneho hľadiska črty mimoriadnej zložitosti a tvorí bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení taktiež nepoukázal ani na právnu, ani na skutkovú zložitosť veci.

26. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ťarchu sťažovateľky pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prietahom, teda neprimeraná dĺžka napadnutého konania

pred okresným súdom nebola vyvolaná správaním sťažovateľky. Čiastočne je možné prisvedčiť okresnému súdu, ktorý poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľka v konaní navrhla znalecké dokazovanie, ktoré sa napokon nerealizovalo z dôvodu nezloženia preddavku na trovy znaleckého dokazovania. Toto správanie sťažovateľky indikuje istú neefektívnosť či nesústredenosť pri uplatňovaní prostriedkov procesnej obrany a procesného útoku z jej strany, avšak ústavný súd sa nestotožňuje s tvrdením predsedu okresného súdu, podľa ktorého svojím správaním sťažovateľka spôsobila predĺženie konania o obdobie od 23. januára 2018 do 15. novembra 2018. V tomto období, v rámci ktorého súd realizoval procesné úkony súvisiace s nariadením znaleckého dokazovania, je totiž možné vnímať istú nepružnosť v postupe okresného súdu, o ktorej svedčia časové intervaly medzi jednotlivými úkonmi súdu (napr. obdobie medzi pokynom zákonnej sudkyne na vyhotovenie uznesenia o zložení preddavku na trovy znaleckého dokazovania z 12. marca 2018 a jeho vyhotovením 16. mája 2018 v trvaní dvoch mesiacov alebo obdobie medzi predložením spisu zákonnej sudkyňi s informáciou o nezložení preddavku na trovy znaleckého dokazovania zo strany sťažovateľky 10. júla 2018 a nariadeným termínom pojednávania 15. november 2018 v trvaní 4 mesiacov).

27. Napokon ústavný súd pristúpil k hodnoteniu tretieho kritéria, a to samotného postupu okresného súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

28. Ústavný súd sa podrobne oboznámil s doterajším priebehom napadnutého konania a zistil, že v skúmanom období okresný súd síce nariadil pojednávania a napokon aj rozhodol rozsudkom už po podaní ústavnej sťažnosti, ale na druhej strane sa vyskytli predtým v jeho činnosti viaceré obdobia nečinnosti či značne dlhé časové úseky medzi nariadenými pojednávania. V postupe súdu sa tiež vyskytla neefektívna činnosť v podobe zrušeného uznesenia o prerušení konania, ktoré v konečnom dôsledku viedlo k predĺženiu konania o jeden kalendárny rok (bližšie v bodoch 2, 8 a 11 odôvodnenia). S prihliadnutím na závery, ktoré vo vzťahu k totožnému konaniu už vyslovil ústavný súd

v náleze sp. zn. II. ÚS 408/2015 z 2. decembra 2015, ako aj na skutočnosť, že konanie po právoplatnosti označeného nálezu ústavného súdu do rozhodnutia okresného súdu trvalo ďalšie tri roky, je možné dĺžku konania v namietanom období označiť za neprimeranú, a teda nezlučiteľnú s označenými základnými právami podľa ústavy a dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľka namieta.

29. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Príkaz konať a finančné zadosťučinenie

30. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Keďže príkaz konať vo veci bez zbytočných prietáhov už bol okresnému súdu adresovaný v náleze sp. zn. II. ÚS 408/2015 z 2. decembra 2015, ako aj z dôvodu, že v čase rozhodovania ústavného súdu bolo namietané konanie právoplatne skončené, ústavný súd neprikazoval okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, ako to požadovala sťažovateľka v bode 7.

31. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie [obdobne § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

32. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva

a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

33. Podľa § 135 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v lehote do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, zvyšuje sa finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

34. Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € a túto svoju požiadavku odôvodnila jednak samotným porušením svojich práv zbytočnými priet'ahmi a taktiež celkovou dobou konania pred okresným súdom.

35. Vychádzajúc z doterajšej dĺžky napadnutého konania a prihliadajúc na zistené obdobia nečinnosti a neefektívnu činnosť okresného súdu, ústavný súd konštatuje, že v posudzovanej veci existujú dôvody na priznanie finančného zadosťučinenia. Pri ustálení sumy ústavný súd prihliadal na namietané skutočnosti a celkovú dobu napadnutého konania, jeho priebeh a na mieru zavinenia okresného súdu na vzniknutých priet'ahoch, ako aj na to, že okresný súd už meritórne rozhodol a jeho rozsudok nadobudol právoplatnosť. Zároveň vzal ústavný súd do úvahy správanie sťažovateľky, povahu veci a význam konania pre sťažovateľku. Podľa názoru ústavného súdu konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci zodpovedá priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľke v sume 1 000 €, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto nálezu. Vo zvyšnej časti jeho žiadosti ústavný súd nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

36. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia, ktoré sťažovateľke vznikli v konaní pred ústavným súdom.

37. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

38. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľky vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

39. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2017 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 147,33 € a režijný paušál v sume dvakrát po 8,84 €. Celková hodnota náhrady trov konania tak predstavuje sumu 312,34 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

40. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

41. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobúda tento nález právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. februára 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu